

**TEN MINSTE
ONHOUDBAAR
TOT...**

**HOE EUROPA SCHADELIJKE PESTICIDEN
OP ONS BORD HOUDT**

SAMENVATTING

Bestrijdingsmiddelen die mogelijk een gevaar opleveren voor mens en milieu blijven veel te lang toegestaan in Europa. De verplichte herbeoordeling wordt bij tientallen pesticiden jarenlang uitgesteld, zelfs bij pesticiden waarvan al geconcludeerd is dat ze ernstige risico's met zich mee kunnen brengen voor mens en milieu. De bestaande goedkeuring wordt door Europa keer op keer verlengd. Consumenten en milieu worden hierdoor jarenlang blootgesteld aan bestrijdingsmiddelen die waarschijnlijk niet voldoen aan de veiligheidscriteria die vastliggen in de wet.

foodwatch eist dat er onmiddellijk een einde komt aan deze klakkeloze verlengingen van verouderde goedkeuringen. Bovendien moeten bestrijdingsmiddelen die extra risico's met zich meebrengen, direct van de markt gehaald worden. Deze schadelijke bestrijdingsmiddelen horen niet thuis in ons voedsel.

De politiek moet haar verantwoordelijkheid nemen en de bescherming van consument en milieu voorrang geven op de economische belangen van de fabrikanten van bestrijdingsmiddelen.

GOEDKEURING VAN WERKZAME STOFFEN IN EUROPA

In Europa mogen alleen bestrijdingsmiddelen worden gebruikt die op basis van wetenschappelijke studies zijn toegestaan. De Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid, EFSA, speelt een belangrijke rol bij het vaststellen van de risico's van pesticiden.

Elk bestrijdingsmiddel bevat een zogenaamde 'werkzame stof', in wezen het hoofdingrediënt van een bestrijdingsmiddel. Glyfosaat is een voorbeeld van zo'n werkzame stof, dat het hoofdingrediënt is van het product RoundUp van Monsanto.

Werkzame stoffen worden op Europees niveau goedgekeurd. Daarna kunnen de bestrijdingsmiddelen zelf op nationaal niveau worden toegelaten.

Een stof wordt volgens de Europese wetgeving alleen goedgekeurd wanneer niet wordt verwacht dat zij een schadelijke uitwerking op de gezondheid van mens en dier of onaanvaardbare effecten voor het milieu hebben. Stoffen waarvan is aangetoond dat ze kankerverwekkend of giftig voor de voortplanting zijn of die ons DNA kunnen beschadigen, mogen niet worden toegelaten.

WETTELIJK KADER: GOEDKEURING

De procedure voor de goedkeuring van werkzame stoffen is neergelegd in Verordening nr. [1107/2009](#). Een aanvraag wordt ingediend bij een van de lidstaten, die onder andere beoordeelt of de werkzame stof voldoet aan de veiligheidscriteria. Ook EFSA geeft advies over de veiligheid van de werkzame stof voor mens en milieu. Op basis van het EFSA-advies en de opmerkingen van de lidstaten en de aanvrager doet de Commissie een voorstel voor goedkeuring van de werkzame stof - eventueel onder voorwaarden - of voor afwijzing van de aanvraag om goedkeuring en legt dit voor aan experts van de lidstaten in het Permanent Comité Voeding en Diervoeder. Zij kunnen bij gekwalificeerde meerderheid van stemmen adviseren om een voorstel van de Commissie tot goedkeuring of afwijzing van een aanvraag te verwerpen of aan te nemen. Goedkeuring van de werkzame stof wordt geregeld bij Uitvoeringsverordening en geldt voor tien jaren. Uitvoeringsverordening nr. [540/2011](#) van de Commissie bevat de lijst van bij separate Uitvoeringsverordeningen goedgekeurde werkzame stoffen.

WETTELIJK KADER: HERBEOORDELING EN VERLENGING

Na de eerste tien jaar dat werkzame stoffen van bestrijdingsmiddelen zijn goedgekeurd moeten ze opnieuw beoordeeld worden om te kijken of de risico's voor mens, dier en milieu nog acceptabel zijn, of dat uit nieuwe wetenschappelijke inzichten blijkt dat deze te groot zijn. Regelmatig blijkt uit zo'n herbeoordeling dat middelen te schadelijk zijn, zodat de pesticiden niet meer gebruikt mogen worden. Deze verplichte toets is daarmee een belangrijke garantie dat bestrijdingsmiddelen geen onaanvaardbare risico's voor mens en milieu met zich meebrengen. De procedure volgt in grote lijnen de gang van zaken voor een eerste goedkeuring.

Wanneer een besluit op de aanvraag voor verlenging van de goedkeuring, buiten de schuld van de aanvrager om, niet genomen is voor de huidige goedkeuring van de periode van tien of vijftien jaren die de vorige was verleend, wordt de bestaande goedkeuring tijdelijk verlengd voor de periode die nodig is om de verlengingsprocedure af te ronden.

WERKPROGRAMMA'S VOOR HERBEOORDELING

De Europese Commissie heeft de afgelopen jaren twee speciale werkprogramma's gepubliceerd om de herbeoordeling van werkzame stoffen te groeperen en prioriteiten hiervoor te stellen.

In 2016 startte [het werkprogramma uit 2016](#) voor stoffen waarvan de goedkeuring verstrijkt tussen 1 januari 2019 en 31 december 2021. Prioriteit wordt gegeven aan stoffen met een mogelijk laag risico, en daarna aan stoffen die naar verwachting niet zullen voldoen aan de veiligheidscriteria. Dit gaat dus bijvoorbeeld om stoffen die mogelijk kankerverwekkend, toxisch voor de voortplanting of hormoonverstorend zijn, en over stoffen die zich kunnen ophopen in het milieu. De goedkeuring van andere stoffen kan verlengd worden.

In juni 2018 kwam de Commissie met een [werkprogramma](#) voor stoffen waarvan de goedkeuring zal verstrijken tussen 1 januari 2022 en 31 december 2024. Ook hier wordt er expliciet gesteld dat er niet genoeg middelen beschikbaar zijn om alle goedkeuringen op tijd te verlengen, en dat er dus stoffen een procedurele verlenging moeten krijgen. In dit werkprogramma wordt eerste prioriteit gelegd bij stoffen die naar verwachting niet zullen voldoen aan de veiligheidscriteria, en tweede prioriteit bij stoffen die op bijlage E staan omdat het stoffen zijn die vanwege de extra risico's voor mens en/of milieu in aanmerking komen om te worden vervangen.

REDENERING EUROPESE COMMISSIE IN WERKPROGRAMMA'S

Gezien de beschikbare middelen van de autoriteiten die de beoordeling van aanvragen voor de verlenging van goedkeuringen uitvoeren, kan niet worden uitgesloten dat, als gevolg van de in dit besluit vastgestelde prioritering van de beoordeling van stoffen, de goedkeuring van sommige andere werkzame stoffen mogelijk verstrijkt alvorens over de verlenging van de goedkeuring van dergelijke stoffen een beslissing is genomen. In dergelijke gevallen moet de goedkeuringsperiode voor dergelijke werkzame stoffen tijdig worden verlengd overeenkomstig artikel 17 van Verordening (EG) nr. [1107/2009](#).

HONDERDEN VERLENGINGEN

Uit onderzoek van foodwatch blijkt dat de verplichte herbeoordeling in een groot aantal gevallen niet op tijd wordt afgerond. Ook bij tientallen risicovolle pesticiden is de goedkeuring jarenlang verlengd, zonder dat is gekeken naar risico's die deze stoffen met zich mee brengen voor het milieu, de mensen die er mee werken én de consument die deze stoffen via resten ervan op ons voedsel binnenkrijgt.

In zogenaamde uitvoeringsverordeningen, waar nauwelijks democratische controle op is, wordt stelselmatig van grote groepen bestrijdingsmiddelen de goedkeuringstermijn verlengd. Sinds 2012 is op deze manier van ruim 200 stoffen de Europese goedkeuring procedureel - dus zonder wetenschappelijke toets - verlengd, met één tot zelfs drie jaar. De goedkeuringstermijn wordt voor een groot aantal van deze stoffen elk jaar weer een jaar naar achter geschoven.

Van deze ruim 200 stoffen wacht medio 2018 nog steeds driekwart op herbeoordeling. Er zijn meerdere bestrijdingsmiddelen al sinds 2002 toegelaten, zonder dat ze ooit de wettelijk verplichte herbeoordeling hebben ondergaan. Veel van deze bestrijdingsmiddelen mogen ook in Nederland gebruikt worden.

Alleen al in 2018 werden de goedkeuringen voor meer dan 120 stoffen zonder herbeoordeling, verlengd. In juni 2018 nog werden 42 werkzame stoffen [verlengd](#). Meerdere daarvan zijn al ruim 15 jaar op de markt en worden hiermee voor een vierde keer verlengd, zonder dat de risico's daarvan geëvalueerd zijn sinds die tijd. Sindsdien zijn er al weer twee nieuwe voorstellen voor groepen stoffen verlenging [voorgesteld](#) door de Europese Commissie en goedgekeurd door de lidstaten.

OUDSTE GOEDKEURINGEN ZONDER HERBEOORDELING

GOEDKEURING	NAAM	AANTAL KEER VERLENGD
2001	Pymetrozine	4x
2002	Diquat	4x
2002	Famoxadone	4x
2002	Metalaxyl-m	4x
2003	Flumioxazin	4x
2003	Cyazofamid	4x
2003	Foramsulfuron	4x
2003	Isoxaflutole	4x
2003	Deltamethrin	3x
2004	Mepanipyrim	3x
2004	Pseudomonas chlororaphis strain: MA 342	3x
2004	Quinoxifen	3x
2004	Thiram	3x
2004	Ziram	3x
2004	Mecoprop-P	3x
2004	Propiconazole	3x
2004	Pyraclostrobin	3x
2004	Beta-cyfluthrin	3x
2004	Dimethenamid-p	3x
2004	Flufenacet	3x
2004	Flurtamone	3x
2004	Fosthiazate	3x
2005	Thiacloprid	3x
2005	Alpha-cypermethrin	3x
2005	Benalaxyl	3x

RISICOVOLLE STOFFEN VEEL TE LANG OP DE MARKT

Een groot deel van de stoffen die zonder herbeoordeling verlengd werden, zijn in 2015 op de [wettelijke lijst](#) gezet van stoffen die zo risicovol voor mens en/of milieu zijn, dat ze vervangen moeten worden door minder schadelijke alternatieven.

Hoewel dus al jaren erkend wordt dat deze stoffen extra risico's met zich mee brengen, is een groot deel van de 77 stoffen op deze lijst keer op keer procedureel – dus zonder wetenschappelijke toets – verlengd. Nog steeds wachten tientallen vervangstoffen op een herbeoordeling en mogen ze dus nog steeds

gebruikt worden, terwijl duidelijk is dat deze stoffen extra risico's met zich mee kunnen brengen voor mens, dier en/of milieu.

Consumenten en milieu worden daardoor nog steeds blootgesteld aan deze stoffen. Ook de verlengingsverordening van juni 2018 betrof een groot aantal van deze risicovolle stoffen waaronder dimethoaat, ethoprofos, etoxazool en metribuzin, die allen ook in Nederland gebruikt mogen worden. Ook in de nieuwe aangekondigde verlengingen worden weer verschillende vervangstoffen procedureel verlengd.

WETTELIJK KADER: VERVANGEN VAN RISICOVOLLE STOFFEN

Werkzame stoffen voor pesticiden die niet voldoen aan één van de vastgestelde veiligheidscriteria, kunnen toch worden goedgekeurd. Deze stoffen brengen extra risico's voor mens en/of milieu met zich mee, en worden aangeduid als 'stoffen die in aanmerking komen om te worden vervangen' (Candidates For Substitution).

In 2015 is uitvoeringsverordening [2015/408](#) gepubliceerd waarin voor 77 stoffen is vastgelegd welke risico's ze met zich meebrengen en dat ze daarom in aanmerking komen om te worden vervangen. Stoffen die daarna (opnieuw) zijn goedgekeurd als kandidaat voor vervanging, worden toegevoegd in een aparte bijlage (E) van verordening [540/2011](#).

Goedkeuring van deze groep stoffen mag vanwege de extra risico's niet voor langer dan zeven jaar worden afgegeven.

NIET-HERBEOORDEELDE RISICOVOLLE STOFFEN

TOELATING	NAAM	AANTAL KEER VERLENGD
2002	Diquat	4x
2002	Famoxadone	4x
2003	Flumioxazin	4x
2004	Flufenacet	3x
2004	Propiconazole	3x
2004	Quinoxifen	3x
2004	Ziram	3x
2005	Etoxazole	3x
2005	Thiacloprid	3x
2006	Chlorotoluron	2x
2006	Dimoxystrobin	2x
2006	Oxamyl	2x
2007	Cyprodinil	2x
2007	Dimethoate	2x
2007	Ethoprophos	2x
2007	Fenamiphos	2x
2007	Metconazole	2x
2007	Metribuzin	2x
2007	Pirimicarb	2x
2009	Aclonifen	1x
2009	Copper compounds	1x
2009	Quizalofop-p-tefuryl	1x
2009	Sulcotrione	1x
2009	Tebufenpyrad	1x
2010	Etofenprox	1x
2010	Fluopicolide	1x
2010	Metalaxyl	1x
2010	Tri-allate	1x
2011	Bromuconazole	1x
2011	Haloxypop-P	1x

OOK BIJZONDER DISCUTABELE STOFFEN VERLENGD

Vijf stoffen, waarvan in 2015 in wetgeving is vastgesteld dat ze over zeer schadelijke eigenschappen beschikken en daarmee niet voldoen aan de wettelijk vastgestelde uitsluitingscriteria, zijn tevens zonder herbeoordeling verlengd.

FLUMIOXAZINE

Goedgekeurd in 2003, mag in Nederland onder andere bij de teelt van appels en peren gebruikt worden.

Toxisch voor de voortplanting 1A/1B vastgelegd in [2015/408](#) en in verordening [1272/2008](#).

Verlengd met [2010/77/EU](#) tot 31 december 2015, verlengd met [2015/1885](#) tot 20 oktober 2015, verlengd met [2016/549](#) tot 30 juni 2017, verlengd met [2017/841](#) tot 30 juni 2018, verlengd met [2018/917](#) tot 30 juni 2019.

THIACLOPRID

Goedgekeurd in 2005, mag in Nederland gebruikt worden in de teelt van onder andere mais, aardappels, appels, peren, kersen en aardbeien.

Hormoonverstorende eigenschappen vastgelegd in [2015/408](#).

Verlengd met [1197/2012](#) tot 30 april 2017, verlengd met [2016/2016](#) tot 30 april 2018, verlengd met [2018/524](#) tot 30 april 2019.

QUIZALOFOP-P-TEFURYL

Goedgekeurd in 2009, mag niet in Nederland gebruikt worden.

Toxisch voor de voortplanting 1A/1B vastgelegd in [2015/408](#).

Genoemd in [2017/555](#): de ‘tefuryl-variant’ moet los worden gezien van de aanvraag voor verlenging van quizalofop-P-ethyl, die met deze uitvoeringsverordening verlengd wordt. Enkele maanden later wordt echter in uitvoeringsverordening [2017/1530](#) gesteld dat de tefuryl-variant grote gelijkenissen heeft met de ethyl-variant en met propaquizafop. De goedkeuringstermijn voor quizalofop-P-tefuryl wordt verlengd tot november 2021. De ‘gevaarlijke eigenschappen van quizalofop-P-tefuryl’ worden expliciet genoemd in deze verlenging.

CHLOROTOLURON

Goedgekeurd in 2006, mag niet in Nederland gebruikt worden.

Hormoonverstorende eigenschappen vastgelegd in [2015/408](#).

Verlengd met [533/2013](#) tot 30 augustus 2017, verlengd met [2017/1511](#) tot 31 oktober 2018.

DIMOXYSTROBIN

Goedgekeurd in 2006, mag niet in Nederland gebruikt worden.

Hormoonverstorende eigenschappen vastgelegd in [2015/408](#).

Verlengd met [1136/2013](#) tot 30 januari 2018, verlengd met [2018/84](#) tot en met 31 januari 2019.

WETTELIJK KADER: UITSLUITINGSCRITEARIA

Stoffen die als mutageen, kankerverwekkend, toxisch voor de voortplanting categorie 1A of 1B ingedeeld zijn of moeten worden, of hormoonontregelende eigenschappen hebben die schadelijk kunnen zijn voor de mens, mogen niet (opnieuw) worden toegelaten in de Europese Unie, tenzij onderbouwd is dat blootstelling te verwaarlozen is.

FOODWATCH EIST EINDE KLAKKELOZE VERLENGINGEN

foodwatch vindt het onaanvaardbaar dat er op deze grote schaal routinematig goedkeuringen verlengd worden, zonder dat daarbij acht wordt geslagen op de risico's van het verlengd gebruik van de bestrijdingsmiddelen. Consumenten en het milieu worden hierdoor jarenlang blootgesteld aan bestrijdingsmiddelen waarvan de risico's niet duidelijk zijn, of die zelfs niet blijken te voldoen aan de veiligheidscriteria die vastliggen in de wet.

Er moet onmiddellijk een einde komen aan de klakkeloze verlengingen. Als blijkt dat bestrijdingsmiddelen niet binnen de wettelijke termijn herbeoordeeld kunnen worden, dat moet dat capaciteitsprobleem opgelost worden. Het is onverantwoord dat dit probleem nu letterlijk op het bord van de consument terecht komt, doordat schadelijke stoffen langer op de markt blijven dan wetenschappelijk onderbouwd is. De politiek moet haar verantwoordelijkheid nemen, en de bescherming van consument en milieu voorrang geven op de economische belangen van de fabrikanten van bestrijdingsmiddelen.

De wet moet worden nageleefd: na de oorspronkelijke (her)toelating van 10 of 15 jaar moet er een volledige herbeoordeling volgen.

Het is des te kwalijker dat stoffen die naar verwachting niet voldoen aan de wettelijke veiligheidscriteria en dus bij herbeoordeling zouden worden afgekeurd, niet worden herbeoordeeld maar automatisch verlengd. Als wordt vermoed of reeds bekend is dat de stof mutageen, kankerverwekkend, toxisch voor de voortplanting of hormoonverstorend is, mag de oude goedkeuring nooit worden verlengd. Een volledige herbeoordeling is dan ook niet meer nodig: dit zijn immers uitsluitingscriteria in de wetgeving.

Om de consument te beschermen is een moratorium op deze schadelijke middelen noodzakelijk. De stoffen waarvan al wettelijk erkend is dat ze extra risico's voor mens en/of milieu met zich mee brengen, maar dankzij procedurele verlengingen nog steeds gebruikt mogen worden, moeten per direct van de markt gehaald worden.

AANPASSING WETGEVING NOODZAKELIJK EN MOGELIJK

De Europese Commissie kwam dit voorjaar met een wetsvoorstel waarmee ze een antwoord wilde geven op het burgerinitiatief tegen hertoelating van glyfosaat.

Dit wetsvoorstel wijzigt bestaande regels over onder andere transparantie in de risicobeoordeling van werkzame stoffen, en voert veranderingen door in de EFSA. De Europese lidstaten en het Europees Parlement zullen de komende maanden onderhandelen over de voorgestelde wijzigingen van de bestrijdingsmiddelenwetgeving.

Dit wetsvoorstel biedt de mogelijkheid om de klakkeloze verlengingen van risicovolle stoffen aan te pakken. Voor de bescherming van consument, boer en milieu is het noodzakelijk dat de politiek deze mogelijkheid aangrijpt en ervoor zorgt dat risicovolle bestrijdingsmiddelen niet gebruikt blijven worden.